

Folkloristika aastapremia pälvis Asta Õim

Tänavune kevad tõi folkloristide tunnustuse kauasele keeleteadlasele Asta Õimule. Akadeemiline Rahvaluule Selts annab koostöös Eesti Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitaliga igal kevadel välja Eesti folkloristika aastapremiat ja tänavu pälvis tunnustuse Asta Õim.

Tunnustuse tõi Asta Õimule monumentaalväljaande “Eesti kõnekäänud I–II” koostamine. Mahukas kaheköiteline väljaanne ilmus möödunud aasta lõpus. Laureaat on pika teadlaskarjääri vältel ühendanud keeleteaduse ja folkloristliku kujundkõne uurimise, mille tulemusel valminud väljaanne võtab kokku aastatepikkuse fraseoloogia-alase uurimistöö.

Traditsiooniliste väljendite analüüsimise kõrval on laureaat loonud abivahendeid metafoorialaste eksimuste vältimiseks ja avanud vanemate väljendite tausta tänasele keelekasutajale.

Asta Õim kirjandusmuuseumi ees pärast Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekut, kus tema tunnustamistest teada anti. Piret Voolaiu foto 2021.

Aastatel 2002–2013 töötas Asta Õim Eesti Kirjandusmuuseumis, tema juhtimisel alustas tööd kõnekäändude töörühm, kelle ülesandeks oli valmistada ette allikupublikatsioon Jakob Hurda algatatud sarjas Monumenta Estoniae Antiquae. Väljaande põhjaks sai eesti kõnekäändude ja fraseologismide andmebaas ja selle alusel koostatud fraseologismide alussõnastik.

Sel aastal esitati preemiale kaks kandidaati: folklorist Mari Sarv ja keeleteadlane Asta Õim.

Piret Voolaid

Eesti Kirjandusmuuseumi juhtivteadur Mare Kõiva nimetati Euroopa akadeemikuks

Üleeuroopaline loodus-, humanitaar- ja kirjandusteaduste akadeemia *Academia Europaea* nimetas Eesti Kirjandusmuuseumi juhtivteaduri Mare Kõiva Euroopa akadeemikuks. Mare Kõiva on silmapaistvate saavutustega eesti folkloori, rahvausundi ja mütoloogia uurija, folkloristika tulihingeline arendaja, julge eksperimenteerija ja väga paljude loominguiliste ideede algataja nii Eestis kui ka rahvusvahelisel teadusareenil. Tema märkimisväärne panus humanitaarteadusse ajaloolistest mütoloogia-alastest tõlgendustest tänapäeva kultuurinähtuste käsitlusteni aitab oluliselt paremini mõista ühiskonda ja rahvuskultuuri laiemal globaalsel taustal.

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhataja ametis on Mare Kõiva alates 2000. aastast vedanud mitmeid suuremahulisi teadusprojekte. Alates 2015. aastast täidab ta Eesti-uuringute Tippkeskuse juhi vastutusrikkaid ülesandeid. Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastatav ja Eesti Kirjandusmuuseumi juures töötav, praegu ainus humanitaaria tippkeskus kui teaduskonsortsium tegeleb Eesti etniliste rühmade keele- ja kultuurinähtuste komplekssete uuringutega, sidudes interdistsiplinaarseteks uuringuteks humanitaarteadlasi nii Eesti Kirjandusmuuseumist, Eesti Keele Instituudist, Eesti Muusika- ja Teatriakademiast, Tallinna Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist kui ka Tartu Ülikoolist.

*Mare Kõiva on pildile püütud välitöödel šoti pühade veehogude juurde.
Juri Fikfaki foto 2019.*

Academia Europaea liikmeks valimisega tunnustatakse Kõiva uurimistööd ja püsivat panust Euroopa teadusse. Mare Kõiva sulest on ilmunud üle 200 kõrgetasemelise teadus-publikatsiooni. Ta on analüüsinud nõidussõnu, rahvaarstide fenomeni, folkloorseid hirmu- ja õudusjutte, rahvaastronoomiat, kalendrikombeid, interneti-pärimust, patsiendi-naratiive, eestlaste etnilisi stereotüüpe, lemmikloomapidajate traditsiooni. Peale nimetatute on tema uurimisfookuses väljarändajate pärimus, folkloori multimeedialisus, mitmed (uus)usundilise traditsiooni ilmingud, kohtade sakraalsus. 2019. aastal ilmus rahvaluuleteaduse tähtteos – Mare Kõiva koostatud ja kommenteeritud akadeemiline väljaanne “Eesti loitsud” (sarjas “Monumenta Estoniae Antiquae”; EKM Teaduskirjastus). Pikaajalise uurimistöö tulemus koondab arstimissõnu nakkus- ja sisehaiguste ravimiseks; esitletakse seoseid teiste rahvapärimuse liikidega, iseloomustatakse loitsude tüpoloogiat ja levikut.

Academia Europaea on 1988. aastal Londoni Kuningliku Seltsi poolt asutatud rahvusvaheline teadlasühendus enam kui 4000 liikmega, kelle hulgas on juhtivad eksperdid väga paljudest valdkonnadest: füüsika ja tehnoloogia, bioloogia ja meditsiin, matemaatika, kirjandus- ja humanitaarteadused, sotsiaal- ja kognitiivsed teadused, majandus- ja õigusteadus.

Mainekasse akadeemiasse kuulub nüüd 17 Eesti teadlast: Jaak Aaviksoo, Jüri Allik, Jaan Einasto, Jüri Engelbrecht, Marina Grišakova, Jaak Järv, Veronika Kalmus, Toivo Maimets, Ülo Mander, Helle Metslang, Viacheslav Morozov, Tarmo Soomere, Margit Sutrop, Jüri Talvet ja Rein Vaikmäe, ning 2021. aastal nomineeritud Mare Kõiva ja Andra Siibak (Tartu Ülikooli meediauuringute professor).

Akadeemia tegutseb selle nimel, et õppe- ja teadustöö ning haridus Euroopas oleks kõrgeimal võimalikul tasemel. Eesmärk on, et üldsus mõistaks paremini teadmiste ja õppimise kasulikkust ning oleks kursis teadusteemadega, mis mõjutavad ühiskonda, elukvaliteeti ja elatustaset.

Oma uued liikmed valis Euroopa Akadeemia nõukogu juunis 2021 (vt <https://www.ae-info.org/>).

Piret Voolaid

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

29. aprillil pidas Mari Sarv (ERA) veebis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolekul ettekande “Regilaulude arvutianalüüsist: vahekokkuvõtteid edasiminekuks”.

27. mail anti Akadeemiline Rahvaluule Seltsi koosolekul üle 2021. aasta Eesti folkloristika aastapremia, mille pälvis keeleteadlane Asta Õim monumentaalväljaande “Eesti kõnekäänud I–II” koostamise eest.

Sel aastal esitati preemiale kaks kandidaati: folklorist Mari Sarv ja keeleteadlane Asta Õim.

Mari Sarve puhul tõsteti esile tema uurimistööd digihumanitaarias rakendatavate meetodite kasutamisevõimalustest regilaulude analüüsimisel ning mitmekülgset tegevust folkloristika populariseerimisel ja humanitaarteaduste eest kõnelemisel.

Asta Õimu puhul hinnati tema koostatud ja kommenteeritud monumentaalväljaannet “Eesti kõnekäänud I–II” ning pikaajagset tööd keeleteaduse ja folkloristika alal.

Preemia väljakuulutamisele eelnes eelmise aasta laureaadi Piret Voolaiu ettekanne “Kaugõppe kujutamine koroonaja meemides: huumor kui toimetulekumehhanism”. Ettekandes analüüsiti distantsõppe kujutamist humoorikates meemides, tuues esile nii õpilase, õpetaja kui ka lapsevanema vaatepunkte.

Päeva lõpus avati Eesti Kirjandusmuuseumi trepigaleriis Maila Jürgensoni loodusfotonäitus “Aastaring”. Fotod on jäädvustatud Tartumaal Tükil, Ilmatsalus ja Rahingel. Autori sõnul oli tema unistuseks lapsepõlves saada endale fotoaparaat. Esimese fotoaparaadi sai ta kingituseks oma lastelt. See andis võimaluse jäädvustada loodust. Maila Jürgenson on erialalt eesti keele ja kirjanduse õpetaja ning Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastöeline. Näitus on avatud sügiseni.

Kärri Toomeos-Orglaan

Eesti Rahvaluule Arhiivis

2. aprillil rääkis Anu Korb Kuku raadios, kuidas tähistavad lihavõttepühi Siberi eestlased, intervjueris Madis Ligi.

8. aprillil esines Janika Oras koos Ave Matsiniga (Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia) Eesti Teadusagentuuri korraldatud uuringu “Päranditurism Eestis: potentsiaal ja arenguvõimalused” tutvustusseminaril veebis ettekandega “Vaimse pärandi liigid ja tutvustamise võimalused”.

9. aprillil kõneles Jüri Metssalu Eestimaa Looduse Fondi vanade kaartide veebiseminaris kohapärimuse uurimise allikatest ja meetodikast, keskendudes ajaloolistele kaartidele ja Maa-ameti kohapärimuse kaardirakendusele.

19. aprillil kuulutas Eesti Rahvakultuuri Keskus koostöös Eesti Kohapärimuse Kes-kusega välja kohapärimuse kogumise kaastööprojekti “Leia oma kohalugu!”, mille käi-gus laekuvad helisalvestused, videoklipid, fotod ja kirjalikud ülestähendused antakse hoiule Eesti Rahvaluule Arhiivi. Parimad palad avaldatakse Maa-ameti kohapärimuse kaardirakenduses. Projekti ERA-poolne koordinaator on Jüri Metssalu.

21. ja 22. aprillil korraldasid erinevad folkloristika ja etnoloogia institutsioonid noorte kultuuriuurijate veebikonverentsi “Noorte hääled”, et ärgitada erineva taustaga noorte uurijate mõttevahetust ning kutsuda noori kultuuriuurijaid arutlema traditsioonilise ja digitaalse ühiskonna kultuuriliste eripärade ning kokkupuutepunktide üle. Uuen-duslikuna oodati konverentsile esinema sel aastal ka gümnaasiumiõpilasi, et pakkuda neile võimalust nii oma uurimistöode tutvustamiseks kui ka kultuuri-uuringute eri-alade uurimisvaldkondadega tutvumiseks. Konverentsil peeti 18 ettekannet, mis on järelvaadatavad konverentsi veebilehel <http://www.folklore.ee/era/nt/>. ERA poolt osales korraldustoimkonnas Mari Sarv, kes juhtis konverentsil ka haridusteemalist ümarlauda “Kultuuriuurija kujunemine: kust tulevad ja kuhu lähevad (noored) teadlased?”.

23. aprillil osales Janika Oras Märt-Matis Lille korraldatud vestlusringis “Kultuuriline ja geneetiline pärilikkus meis ja meie ümber” Eesti muusika päevadel ja Balti muusika päevadel, vestlusringi kanti üle Klassikaraadios sarjas “NYJD-muusika”.

26. aprillil pidas Astrid Tuisk keskkonnas Teams toimunud veebikonverentsil “Jüri-päev on suvetooja: Keelest meeleni VIII” ettekande “Kasvamine tüdrukuna. Littlest Pet Shopi mänguloomakeste videod Youtube’i keskkonnas”.

27. aprillil tutvustas Janika Oras koos Ave Matsiniga uuringu “Päranditurism Eestis: potentsiaal ja arenguvõimalused” tulemusi vaimse kultuuripärandi nõukogu koosolekul.

28. aprillil ilmus Mall Hiiemäe videoloeng “Killukesi rahvapärимusest – metsakanali-sed”. Loeng valmis Eestimaa Looduse Fondi ning Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi koostöös ning on osa ELF-i talgute metsise teema-aasta loengusarjast, filmis ja monteeris Janno Simm, helitöötlane tegi Jaan Tamm.

7. mail kõneles Astrid Tuisk konverentsil “Elulugu – elu, ajaloo ja kirjanduse kohtu-mispaik. Rutt Hinrikus 75” mänguasjadest rahvaluule kogumise võistluse “Esemed meie rännakuil” kaastöodes.

12. mail kõneles Jüri Metssalu koos Maili Metssaluga (Eesti Rahvakultuuri Keskus) Vikerraadio saates “Huvitaja” kohapärimusest ja kaastööprojekti “Leia oma kohalugu!”, küsitles Krista Taim.

19.–28. maini osales Mari Sarv Helsingi digihumanitaaria häkatonil läänemeresoome regilaulu töörühma ühe juhendajana. Häkaton on mõeldud humanitaar- ja arvutustea-duste valdkonna tudengitele koostöökogemuse saamiseks humanitaarvaldkonna uuri-misküsimuste lahendamisel andmepõhiselt ja/või arvutuslike meetodite abil. Läänemeresoome regilaulu töörühm proovis selgitada noorte meeste ja naiste tegelaskujude olemust läänemeresoome regilaulukorpuses, töörühma lõppraportiga saab tutvuda häkatoni blogis <https://dhhackathon.wordpress.com/2021/05/28/what-are-the-youths-up-to-a-dive-into-finnic-oral-poetry/>.

21. mail esines Janika Oras ettekandega “Läänemeresoome regilaulu äärealal. Seto värski kirevad rütmimustrid” Vabas Akadeemias. Loengust tegi otseülekande oma veebilehel ajaleht *Postimees* ning salvestus on järelvaadatav Vaba Akadeemia Youtube’i kanalil.

23. ja 24. mail õpetas Janika Oras seto mitmehäälsed regilaule ja tutvustas seto mitmehäälsel laulu viise ja esituspõhimõtteid Lummo Kati koori laululaagris Nedsaja külas.

24. mail oponeeris Lona Päll Tartu Ülikooli semiootika osakonnas kaitstud Rene Kiisi magistritööd “*Genius loci* avaldumised Tartu-(kon)tekstis”.

27. mail avati Eesti Kirjandusmuuseumi trepigaleriis Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastöölise Maila Jürgensoni loodusfotonäitus “Aastaring”. ERA Youtube’i-kanalil ilmus Maila Jürgensoni loodusfotonäitust tutvustav videoklipp.

29. mail Palmes Lahemaa rahvuspargi 50. aastapäeva avaüritusel tunnustas Viru Instituut Ingrid Rüütli Virumaa kultuuripärandi vardja aunimetusega. Instituudi esindaja Riho Breivel andis üle Assamalla, Ingrid Rüütli esivanemate kodukoha (Saksi) lähedalt leitud ning Ain Aasa kujundatud Porkuni koralli koos tänutähega. Palmse mõisa härrastemajas salvestati Ingrid Rüütli loeng tema Virumaaga seotud uurimustest ja tegevusest ning toimus sellest lähtunud arutelu.

19. ja 26. mail tutvustas Risto Järv Vikerraadio “Huvitaja” saadetes rubriigis “Vanasõnad on kuldsed sõnad” erinevaid vanasõnu.

Mais valmis ERA veebilehekülje “Estonka. Eestlased Siberi: külad ja pärimus” (<https://folklore.ee/estonka/>) uuendatud versioon. Lehekülje on koostanud Astrid Tuisk ja Anu Korb, keeleteimetaja oli Kadri Tamm, kujunduse teostus ja sisuhaldussüsteem: Ilona Kolossova.

5. juunil anti Tallinnas Eesti Lastekirjanduse keskusel üle Sten Roosi 29. muinasjutuvõistluse auhinnad. Eesti Rahvaluule Arhiivi eriauhinna pälvis Tartu Miina Härma Gümnaasiumi 8. klassi õpilane Nora Mia Faber jutuga “Prints ja võlufloöt”. Muinasjutuvõistluse žürii töös osales Risto Järv.

9. juunil kõneles Jüri Metssalu Vikerraadio saates “Huvitaja” mõisatest ja mõisnikest kohapärimuses, küsitles Krista Taim.

12. juunil kõnelesid ja laulsid Loodusfestivali raames teemal “Looduse ja inimese suhetest eesti pärimuses” Vanemuise tänava pargis Mall Hiimäe, Janika Oras, Taive Särg, Helen Kömmus koos ansambliga Väike Hellero.

12. juunil esitles Ingrid Rüütel Tallinnas Eesti Naislaulu Seltsi juhatuse koosolekul oma kõnede kogumikku “Ingrid Rüütel, Eesti Naislaulu Seltsi patroon. Tervituskõned aastatest 2004–2016”.

15. juunil ilmus Mall Hiimäe videokommentaari linnupärimuse kogumisest Eesti Rahvaluule Arhiivis virtuaalnäituse “Lind arhiivis ja muuseumis” kutsungis (<https://www.utkk.ee/naitused/lind-arhiivis-ja-muuseumis/>). Loodava näituse eestvõtjad on

Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus ning Eesti Ornitoloogiaühing, näitus on pühendatud Ornitoloogiaühingu 100. aastapäevale.

18. juunil osales Janika Oras koos Madis Arukase, Taisto-Kalevi Raudalaise ja Ruth Alakülaga VIII Soome-ugri rahvaste maailmakongressi raames Elektriteatris korraldatud vestlusringis läänemeresoome rahvastest, aluseks film “Unustatud rahvaste jälgedes”.

18. juunil avati Tartu Linnamuuseumis Andreas Kalkuni ja Rebeka Põldsami koostatud ja kureeritud näitus “Vanda Juhansoo. Kunstnik või kummaline naine?”.

19. juunil pidas Lona Päll ettekande “Kohapärimus konflikti keskmes: Paluküla hiie-mäe juhtum Eestis” (Place-Lore in the Center of Conflict: The Case of Paluküla Hill in Estonia) Londoni Interdistsiplinaarse Uurimiskeskuse korraldatud konverentsil “The Place of Memory and the Memory of Place”, mis keskendus mälule ja paikadele.

21. juunil kõneles Jüri Metssalu Vikerraadio saates “Huvitaja” pööripäevast ja jaanipäevast kohapärimuses, küsitles Krista Taim.

21.–24. juunini toimunud SIEFi (Rahvusvaheline Euroopa Etnoloogia ja Folkloristika Selts) 15. veebikongressil “Breaking the rules? Power, participation, transgression” pidasid ERAst ettekanded Astrid Tuisk “Breaking the rules. Action with war munitions in the memories of those who grew up during the Second World War” (Reeglite rikkumine. Sõjajamoonaga mängimine Teise maailmasõja ajal kasvanute mälestustes) ning Janika Oras “Singing young. Elderly female singers of past and present” (Lauldes nooreks. Tänapäeva ja mineviku eakad naislauljad). Mari Sarv osales kongressil Soome Akadeemia FILTER projekti ühisettekandega “Beyond heroic epics: what is characteristic to Finnic oral poetry?” (Kangelaseepikast edasi: mis on iseloomulik läänemeresoome regilaulule?) koos Kati Kallio, Eetu Mäkelä ja Maciej Janickiga, ettekande pidas Kati Kallio. Andreas Kalkun ja Merili Metsvahi (Tartu Ülikool) korraldasid paneeli “Lost in translation: peasant subaltern agency and hegemonic power” (Tõlkes kadunud: allutatud talupoegade agentsus ja hegemooniline võim), kus Andreas Kalkun pidas ettekande “Estonian and Livonian landlords providing medical care to serfs. A peasant’s voice in folklore sources” (Eesti- ja Liivimaa mõisnikud talupoegi ravimas. Talurahva hääl folkloorsetes allikates).

26. juunil juhtis Jüri Metssalu ekskursioone Rapla kihelkonna Kumma küla muististel ja pärimuspaikades.

29. juunil ilmus ERA Youtube’i-kanalil Ingrid Rütli videoloeng “Virumaa rahvaluulest: Ingrid Rütli uurimused ja kogumikud”. Loeng valmis Viru Instituudi ja Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi koostöös, filmis Janno Simm, helitöötluste tegi Jaan Tamm.

29. juunil osales Helen Kõmmus rahvusvahelisel festivaliuurijate veebinaril-arutelul “Festivals and Social Impact”, mille korraldas Ameerika Ühendriikide Arizona osariigi ülikooli sotsiaal- ja käitumisteaduste kolledž.

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

Märtsis andis Eda Kalmre portaalile Novaator intervjuu oma uurimisteemal. Airika Harrik ilmutas **12. mail** sellest ka artikli “Varjusurmad muutusid üleloomulikeks alles 20. sajandil” (<https://novaator.err.ee/1608209026/varjusurmad-muutused-uleloomulikeks-alles-20-sajandil>).

Aprillis astus Reet Hiimäe ERR saatesarjas “Huvitaja” üles kolme usundikommentaariga.

2. aprillil rääkis Mare Kõiva Kuku raadios rahvakalendrist, selle uurimisest ning elust kodust kaugemal, küsitles Madis Ligi.

5. aprillil pidas Anna Muradova SIEFi rituaalse aasta tööühma, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ning Eesti-uuringute Tippkeskuse usundi- ja müüdiuuringute tööühma ühisel *online* seminaril ettekande “Breton Christmas and other holidays in Ekaterina Balobanova’s traveler’s notes”. Toetasid teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ja Euroopa Liidu Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus TK-145).

7. aprillil avas Piret Voolaid Vikerraadio “Huvitaja” saates vanasõna “Ei upsi uus kuub, vaid tantsib täis köht” tähendusi ja tagamaid.

12. aprillil pidas Guillem Castañar Teamsis folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebinaris ettekande etnilistest naljadest (peamiselt tšuktši anekdootidest). Seminari toetas teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ning Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK-145).

21. aprillil andis Reet Hiimäe *Naistelehele* intervjuu koduvaimudega seotud pärimusest.

21. ja 22. aprillil toimus keskkonnas Zoom noorte kultuuriuurijate veebikonverents “Noorte hääled”. Konverentsi korraldamises osales osakonna nooremteadur Anastasiya Fiadotava.

22. aprillil pidas Reet Hiimäe Põlva TRE raadios loengu “Epideemiad, tervis ja heaolu eesti rahvapärimuses”.

23. aprillil pidasid Nikolai Anissimov ja Galina Gluhhova TEAMSis folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse nädalaseminaril venekeelse ettekande “Seksuaalsus ja erootika udmurdi kultuuris”. Seminari toetas teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ja Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK-145).

23. aprillil sõlmisid kuus osapoolt koostööleppe, et viie aasta jooksul uurida ravimtaimi, nende rahvapäraseid nimesid ja kasutusviise. Tartu Ülikooli professorit Ain Raali ning kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhatajat Mare Kõivat usutles sel puhul Kuku raadios Madis Ligi.

26. aprillil korraldas osakond (korraldustoimkond: Maris Kuperjanov, Mare Kõiva, Anne Ostrak) Piret Voolaiu 50. sünnipäeva veebikonverentsi “Keelest meeleni VIII. Jüripäev on suvetooja”. Ettekanded: Władysław Chłopicki (Krakow Graffiti: Local and Glocal), Saša Babič (There is no place like home: place in Slovenian paremiological units), Liisa Granbom-Herranen (What comes with singing, it goes with whistling), Anastasiya Fiadotava (“So much for Yuri’s Day, Granny”: From ritual to a proverb and jokes), Mare Kõiva (Magusad (väikesed) sõnad), Astrid Tuisk (ERA, Kasvamine tüdrukuna. Littlest Pet Shopi mänguloomakeste videod Youtube’i keskkonnas), Mare Kalda (Piret Saaremaal ja Hiiumaal. Tugev naine hiiumuistendites), Asta Õim (“Müts maha!” Autundest eesti kõnekäändudes), Katre Kikas (Püha Jüri, jüripäev ja Püha Jüri kutsikad Hans Anton Schulsti rahvusmütoloogilistes kirjutistes), Tiiu Jaago (Jürist jüripäeval), Reet Hiiemäe (Jüripäevast indi-jaanipäevani: eestlased kui indiaanirahvas), Piret Voolaid (“Jüripäevast saab johukuhugi” ehk mis on jüripäeval pistmist eesti vanasõnadega?).

3. mail esinesid Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti-uuringute Tippkeskuse nädalaseminaril Teamsis Yulia Rebase ja Tatsiana Marmysh, teemaks protestikultuur ja -folkloor Valgevenes, seminari korraldas Anastasiya Fiadotava. Julia Rebase kõneles sellest, kuidas kultuuriline revolutsioon on mõjutamas sündmuste käiku ning mis tähendus on kunstil protestiliikumises. Meeleavalduse folkloorsetest tunnustest ja fenomenidest, ka poliitilisest folkloorist rääkis Tatsiana Marmysh.

5. mail avas vanemteadur Piret Voolaid Vikerraadio saates “Huvitaja” eesti vanasõna “On kange sõnn, siis on ka kanged kohitsejad” tähendusi ja tagamaid.

10. mail ilmus *Müürilehes* Reet Hiiemäe artikkel, milles ta rääkis teismeliste n-ö ohtlikust folkloorist ja selle seostest tegeliku riskikäitumise ja meediareaktsiooniga (<https://www.muurileht.ee/kes-toidab-sinivaala/>).

12. mail tutvustas Piret Voolaid Vikerraadio saates “Huvitaja” vanasõna “Mis sest kasu, kui lehm palju piima annab, aga jalaga ämbri ümber lööb” taustu ja tähendusi (<https://vikerraadio.err.ee/1608209776/vanasõnad-mis-sest-kasu-kui-lehm-palju-piima-annab-aga-jalaga-ambri-umber-loob-piret-voolaid>).

14. mail osalesid Reet Hiiemäe ja Mare Kõiva Ljubljana Ülikooli etnoloogia ja kultuuriantropoloogia korraldatud konverentsil “Vocation, mission, profession: Vernacular experts in the context of alternative spirituality in Europe”. Reet Hiiemäe pidas ettekande “Sweatlodges, spirit animals, dream-catchers: appropriations of Native American spiritual concepts in Estonia“, Mare Kõiva astus üles ettekandega “Mixing tradition, esoteric views and personal experiences”.

17. mail esines Teamsis Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse narratiivi-uuringute töörühma veebiseminaril Kristel Kivari ettekandega “Eelajaloolised hiidude rassid, pooljumalad ja Kalevipoeg: alternatiivarheoloogia teooriad virtuaalkommuunides”. Ettekandes analüüsiti alternatiivajaloo kategooriasse paigutuvat teooriat, mille järgi on tsivilisatsioon Maal kosmist päritolu. Blogides, foorumites ja YouTube’i videotest esitatud teooria järgi on mütoloogiatest kajastatud hiiglased esmased asukad meie planeedil või mõne senitundmatu inimliigi esindajad.

Arutlusel olid ka meedia ja folkloori suhted ning mõningad laiendused uuenenud maastikupärimuse jälgimiseks.

17. mail osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sofias korraldatud (The Institute of Philosophy and Sociology and The Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum at Bulgarian Academy of Sciences) pagulasteemalisel konverentsil “Refugees – Fears, Understanding, Empathy” ettekandega “Record-breaking immigration and its background”.

18.–24. maini tegid Mare Kõiva, Andres Kuperjanov ja Liina Gergova välitöid Bulgaarias (Sofias, Balgoevgradis, Kystendilis jm).

19.–21. maini osalesid Anastasiya Fiadotava ja Liisi Laineste 10. rahvusvahelise noorte folkloristide konverentsi “Lore Makers, Law Breakers: Tradition, Change, and People” korraldustoimkonnas. Anastasiya Fiadotava pidas konverentsil ettekande ““As a Lifelong Slutsk Fan of 8 Days Now, I Can Safely Say This is not a Fleeting Love”: FK Slutsk Worldwide Facebook Page Between Ironic and Genuine Football Fandom”.

24. mail esines folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebiseminaril Udmurdi uuringute keskuse filoloogiaosakonna vanemteadur Tatjana Dušenkova venekeelse ettekandega “Udmurdi mentaalsuse peamised mõisted”. Seminari toetasid Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ning Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK-145).

25. mail osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Bulgaarias Bulgaaria Teaduste Akadeemia Etnoloogia ja Folklooriuuringute Instituudis bilateraalse projekti “Dünaamilised piirid dünaamilises maailmas” (Dynamic Borders in the Dynamic World, IEFSEM – BAS and Estonian Literary museum, Academic Exchange Program) raames korraldatud seminaril. Andres Kuperjanov pidas ettekande värvidest rahvajuttudes (Colors in belief narratives) ja Mare Kõiva ettekande inimeste ja loomade suhetest (Human and Non-Human Relations – the Wolf).

25. mail avati keskkonnas Teams Eesti Kirjandusmuuseumi fuajeesse seatud Valgevene meelevalduste plakatite näitus “Ma tulen välja”, avamist modereeris Anastasiya Fiadotava. Näitus jäi vaadata juuni lõpuni. Näitust ilmetas valik Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogus leiduvaid valgevene kirjanike tõlkeid ja folkloristika osakonna teaduskoostöö tulemusi valgevene kolleegidega. Fotonäituse korraldas Eesti-Valgevene Ühing MTÜ, toetasid Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ja Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK-145).

26. mail korraldatud SIEFi rituaalse aasta tööühma regulaarsel koostööseminaril Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti-uuringute Tippkeskusega rääkisid Tiziana Soverino, Terry Gunnell ja Georgi Mishev suviste kalendritähtpäevade pidamisest. Modereerisid Irina Sedakova ja Mare Kõiva.

26. mail esines Piret Voolaid Eesti Kirjandusmuuseumi saalis folkloristika osakonna tegemisi ja andmekogusid ning koroonakriisi ajal Eesti kooliõpilastelt kogutud distantsõppe-teemalist meemianest tutvustava ettekandega Tartu Hugo Treffneri Gümnaasiumi humanitaarklassidele.

27. mail esines Anastasiya Fiadotava veebi vahendusel Austraalia Ülikooli huumoriseminaril “Infectious laughter: from comig zombies to joker science – a seminar on humour and contagious diseases in popular entertainment” (korraldaja Anna-Sophie Jürgens, The Australian National University) ettekandega “The Virology of Humour: Spreading Fun via Contemporary Media”.

27. mail Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aasta-koosolekul sai folkloristika aastapreemia Asta Õim. Mullu sama preemia pälvinud Piret Voolaid pidas samal koosolekul ettekande “Kaugõppe kujutamine koroonaja meemides: huumor kui toimetuleku-mehhanism”.

27.–29. maini Minskis Valgevene rahvusliku Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi korraldatud rahvusvahelisel konverentsil “Народная казковая проза ў ёўрапейскай прасторы: Архаічная традыцыя vs сучасная інтэрпрэтацыя” esinesid ühisettekandega Alena Boganeva ja Mare Kõiva (Сказочный сюжет о спасённом разбойнике АТУ 756В (Разбойник Мадэў): варианты у беларусов, эстонцев, русских Эстонии) ning Liisa Vesik (Belorussian Fairy Tales in Translation: Estonian Case).

28. maist 24. juunini oli Eesti Kirjandusmuuseumi ees vaadata Berta Kisandi välinäitus “Nabatulukesed”, konsultant Mare Kõiva.

31. mail Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti-uuringute Tippkeskuse soovuringute töөрühma ja folkloristika osakonna veebiseminaril pidas Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Kultuuriloolise Arhiivi vanemteadur Eve Annuk ettekande “Emaduse kultuurilised kujutelmad”. Ettekandes vaadeldi, milliseid kultuurilisi tähendusi seostatakse emadusega Eesti kontekstis. Keskenduti ka sellele, millised tähendused ümbritsesid emadust nõukogude ajal.

Juunis astus Reet Hiimäe ERR saatesarjas “Huvitaja” üles nelja usundikommentaariga.

2. juunil pidas Reet Hiimäe ERMi nakkushaiguste teemapäeval “Jumalaviha ja juudasit” ettekande “Katkutõrje eesti pärimuses: mütoloogilise ja meditsiinilise teadmuse kombinatsioon”.

2. juunil rääkis Reet Hiimäe Vikerraadio “Huvitaja” saates hobuserauaga seotud uskumustest.

2. juunil andis Eda Kalmre Vikerraadio “Huvitaja” saatele intervjuu “Koroonapeideemiast sündinud müüdid ja uskumused” (<https://vikerraadio.err.ee/1608218434/huvitaja-koroonapeideemiast-sundinud-muudid-ja-uskumused/1293237?fbclid=IwAR2RkpfL5FB3LzNpIzB1c49vnF1mpsAl5sDYq8dVveOAOdHSqx92zajYTE>).

3. juunil oponeeris Katre Kikas Tartu Ülikoolis Hildegard Reimanni folkloristika eriala bakalaureusetööd “Joonistamisest folkloristikas ja folkloristlikust joonistustest”.

3.–7. juunini osales Anastasiya Fiadotava Kanada folklooriuurijate assotsiatsiooni “Folklore and Crisis”, kus tegi koos Anastasiya Astapovaga ühisettekande “Pro- and Anti-Vaccination Humor on the Internet: From Conspiracy Theories to Memes”.

5.–16. juunini tegi Reet Hiimäe Mehhikos Oaxaca piirkonnas folkloristlikke välitoid rahvameditsiinist ja usundist.

19.–24. juunini korraldati Helsingis Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folkloori Seltsi (SIEF) 15. kongress (veebis) “Breaking the rules? Power, participation, transgression”. Folkloristika osakonda esindasid ettekandega Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov (Role changes, violation of norms and respect on the example of Estonia, along with European parallels), Mare Kõiva (The sacralisation of natural places), Eda Kalmre (Nature is coming back: dolphins and dinosaurs – from fake news and doomsday imaginations to humour), Katre Kikas (Vernacular literati in search of audience: folklore collecting as an alternative public space), Piret Voolaid (Humorous reactions to distance learning during the COVID-19 crisis: case of Estonian internet folklore), Rahel Laura Vesik (New mixed city culture in Estonia). Digitaalse etnoloogia ja folkloori töörühma paneeli “Internet memes as cultural agents during the outbreak of the coronavirus crisis” üks korraldajaid oli Liisi Laineste.

26. juunil esines Mare Kõiva kogukonna üritusel “Laimjala valss 6” ettekandega “Hõimu vägi”.

27. juunist 2. juulini osales Eda Kalmre Zoomis tänapäeva muistendite uurimise seltsi 38. rahvusvahelisel konverentsil, kus pidas ettekande “The Phenomenon of Apparent Death in History, Literature and Folklore”.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

8. aprillil pidas A. M. Gorki nimelise Venemaa Teaduste Akadeemia Maailmakirjanduse Instituudi rahvaluule osakonna juhtivteadur professor Andrei Toporkov Zoomis ingliskeelse loengu “Vene käsikirjalised loitsud 17. ja 18. sajandil: uurimise hetkeseis ja väljavaated”.

19.–21. maini korraldas Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond koostöös Tartu NEFA rühma, Leedu Kirjanduse ja Rahvaluule Instituudi ning Läti Ülikooli kirjanduse, rahvaluule ja kunsti instituudiga kümnenda rahvusvahelise noorte folkloristide konverentsi “Tavade tekitajad ja reeglite rikkujad: inimesed, traditsioon, muutused” (Lore Makers, Law Breakers: Tradition, Change, and People).

19.–24. juunini korraldati Helsingis Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folkloori Seltsi (SIEF) 15. kongress (veebis) “Breaking the rules? Power, participation, transgression”. Ülikoolist osalesid ettekandega Aet Annist (Making and breakint the rules in/for a collapsing world), Ester Bardone (koos Anu Kannikesega, ERM: Challenges of invent(ory)ing food heritage: regionaal inequalities within the Estonian List of Intangible Cultural Heritage), Jerald Iverson (With your shield or on it: symbolism and materiality of shields in contemporary protest), Patrick Laviolette (Tristesse topic: Memento Mori and the vanishing 'Carthulucene'), Art Leete (Indigenous participation in the permanent

exhibition „Echo of the Urals“ at the Estonian National Museum), Margaret Lyngdoh (The “stigmatized deity” in the periphery: subaltern agency of goddess across political borders), Merili Metsvahi (Old Thiess as a healer: a court case from 17th century Livonia), Alina Oprelianska (Beyond the coming of age: androgynous hero(ine) in Ukrainian wonder tales), Valentina Punzi (Behind the village: dangerous transaccions in the sacred grove and nearby the Han tomb), Jonathan Roper (Folklore in regionaal dictionaries: twentieth century examples from England), Danila Rygovskiy (A faith of anchestors: how Old Believers justified their faith in Imperial Russia of Aleksander II), Pihla Maria Siim (Contesting belonging: return migration to Estonia during the COVID-19 pandemic), Ülo Valk (Haunted places on the Internet: comparative perspectives).

Kaitstud doktoritöö

Alevtina Solovyeva kaitses **7. mail** folkloristika erialal doktoritööd “Reawakening Spirits in Post-Socialist Mongolia: Vernacular Theories and Practices”. Juhendajad professor Ülo Valk, kaasprofessor Jonathan Edward Hodgess Roper ja professor Karénina Kollmar-Paulenz (Berni Ülikool, Šveits); oponendid kaasprofessor Grégory Delaplace (Université Paris Nanterre, Prantsusmaa) ja lektor Ergo-Hart Västriik (TÜ).

Kaitstud magistritööd

Audrey Elizabeth Scrugham kaitses **31. mail** magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistriprojekti “Kehastunud teadmine ja loova võimestamise protsess läbi *zine*’ide loomise kunsti ja käsitöö”. Juhendaja Kristi Jõeste, oponent Lilli-Krõõt Repnau.

Selman Oğuzcan Ünal kaitses **31. mail** magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Türgi Akkuyu tuumaelektrijaama rajamine: vandenõuteooriate mõju riigi ja rahva suhetele”. Juhendaja Anastasiya Astapova, oponent Kristel Kivari.

Makar Tereshin kaitses **31. mail** magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Kohtumised kosmose infrastruktuuri piirimail: Kosmoseprügi ja Põhja-Venemaa kütid pärast Nõukogude Liidu lagunemist”. Juhendaja Aimar Ventsel, oponent Denis Sivkov.

Meeri Ott kaitses **1. juunil** Tartu Ülikooli magistriõppekavas “Etnoloogia, folkloristika ja rakendusantropoloogia” folkloristika eriala lõputööd “Tartu ööelu kogemustekaart ja veebilehe prototüüp”. Juhendaja: Elo-Hanna Seljamaa, oponent Kalle Paas.

Kaitstud bakalaureusetööd

Hildegard Reimann kaitses **3. juunil** folkloristika eriala bakalaureusetööd “Joonistamisest folkloristikas ja folkloristlikust joonistustest”. Juhendaja Elo-Hanna Seljamaa, oponent Katre Kikas.

Marju Kurvits kaitses **3. juunil** folkloristika eriala bakalaureusetööd “Usundilised elemendid muinasjutus “Kurat saunas kosimas” (ATU 480A)”. Juhendaja Merili Metsvahi, oponent Kristi Salve.

Liilia Laaneman

NEWS IN BRIEF

The annual prize in folkloristics was awarded to Asta Õim

Each spring the Academic Folklore Society together with the Cultural Endowment of Estonia hands out annual prizes in folkloristics in Estonia. This year the prize went to Asta Õim, Piret Voolaid writes.

Mare Kõiva, Leading Researcher of the Estonian Literary Museum, was elected as member of Academia Europaea

Mare Kõiva, Leading Researcher of the Estonian Literary Museum, was elected as a member of Academia Europaea, the European Academy of Humanities, Letters and Sciences. Overview in English by Piret Voolaid is available in *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, Vol. 83.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from April to July 2021.